

OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA KUTUBXONA RESURSLARINING
ILMIY SALOHİYATNI OSHIRISHDAGI O'RNI (NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI MISOLIDA)

РОЛЬ БИБЛИОТЕЧНЫХ РЕСУРСОВ В ПОВЫШЕНИИ НАУЧНОГО
ПОТЕНЦИАЛА В ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ (НА
ПРИМЕРЕ БИБЛИОТЕКИ НАМАНГАНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА)

THE ROLE OF LIBRARY RESOURCES IN ENHANCING SCIENTIFIC
POTENTIAL IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (A CASE STUDY OF
THE NAMANGAN STATE UNIVERSITY LIBRARY)

Jumatova Dilfuza Shatofitdinovna

Axborot - kutubxona resurslarini butlash,
kataloglashtirish va tizimlashtirish bo'limi mudiri
+998905523820

Annotasiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida kutubxona resurslarining ilmiy salohiyatni shakllantirish va rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot obyekti sifatida Namangan davlat universiteti (NamDU) kutubxonasi faoliyati o'rganildi. Maqolada an'anaviy va raqamli axborot resurslari, elektron kutubxona tizimlari, ilmiy ma'lumotlar bazalaridan foydalanish imkoniyatlari hamda ularning professor-o'qituvchilar va talabalar ilmiy faoliyatiga ta'siri yoritilgan. Tadqiqot natijasida kutubxona resurslari ilmiy maqolalar soni, tadqiqot sifati va akademik samaradorlikni oshirishda muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Аннотация: В данной статье проанализировано значение библиотечных ресурсов в формировании и развитии научного потенциала в высших образовательных учреждениях. В качестве объекта исследования была рассмотрена деятельность библиотеки Наманганского государственного университета (НамГУ). В статье освещены традиционные и цифровые информационные ресурсы, системы электронной библиотеки, возможности использования научных баз данных, а также их влияние на научную деятельность профессорско-преподавательского состава и студентов. В результате исследования обосновано, что библиотечные ресурсы являются важным фактором повышения количества научных публикаций, качества исследований и академической эффективности.

Abstract: This article analyzes the significance of library resources in the formation and development of scientific potential in higher education institutions. The activities of the Namangan State University (NamSU) Library were examined as the object of the study. The paper highlights traditional and digital information resources, electronic library systems, and access to scientific databases, as well as their impact on the research activities of faculty members and students. The findings demonstrate that library resources serve as a

crucial factor in increasing the number of scientific publications, improving research quality, and enhancing overall academic performance.

Kalit soʻzlar: kutubxona resurslari, ilmiy salohiyat, elektron kutubxona, axborot texnologiyalari, ilmiy tadqiqot, NamDU, maʼlumotlar bazasi.

Ключевые слова: библиотечные ресурсы, научный потенциал, электронная библиотека, информационные технологии, научные исследования, НамГУ, база данных.

Keywords: library resources, scientific potential, electronic library, information technologies, scientific research, Namangan State University (NamSU), database.

KIRISH

Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida oliy taʼlim muassasalarining raqobatbardoshligi, avvalo, ularning ilmiy salohiyati bilan belgilanadi. Ilmiy salohiyat esa malakali professor-oʻqituvchilar, zamonaviy tadqiqot infratuzilmasi hamda sifatli axborot resurslari mavjudligiga bogʻliq.

Shu nuqtai nazardan, universitet kutubxonasi nafaqat axborot saqlash maskani, balki ilmiy-tadqiqot faoliyatini qoʻllab-quvvatlovchi strategik markaz sifatida namoyon boʻlmoqda. Ayniqsa, elektron resurslar va xalqaro ilmiy bazalarga kirish imkoniyati ilmiy faoliyat samaradorligini keskin oshirmoqda.

Tadqiqot metadalogiyasi. Maqolada tahliliy va taqqoslash metodlari, statistik maʼlumotlarni umumlashtirish hamda tizimli yondashuvdan foydalanildi. NamDU kutubxonasi faoliyati misolida kutubxona resurslarining ilmiy jarayonga taʼsiri oʻrganildi.

Asosiy qism.

1. Oliy taʼlimda kutubxona resurslarining nazariy ahamiyati.

Kutubxona resurslari quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

- ilmiy axborot bilan taʼminlash;
- taʼlim jarayonini metodik qoʻllab-quvvatlash;
- mustaqil taʼlim va tadqiqotni ragʻbatlantirish;

ilmiy kommunikatsiyani rivojlantirish

Zamonaviy kutubxonalar anʼanaviy bosma adabiyotlar bilan bir qatorda elektron darsliklar, dissertatsiyalar, ilmiy jurnallar, Scopus va Web of Science kabi bazalarga kirish imkonini taqdim etadi. Bu esa ilmiy maqolalar sifati va iqtiboslik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

2. NamDU kutubxonasi faoliyati tahlili.

Namangan davlat universiteti kutubxonasi hududdagi yirik axborot-resurs markazlaridan biri hisoblanadi. Kutubxona fondi:

- oʻquv adabiyotlari,
 - ilmiy monografiyalar,
 - dissertatsiyalar,
 - elektron resurslar,
 - xorijiy ilmiy jurnallar
- bilan boyitilgan.

So‘nggi yillarda NamDU kutubxonasida:

- elektron katalog tizimi joriy etildi;
- masofaviy foydalanish imkoniyati kengaytirildi;
- ilmiy ma'lumotlar bazalariga obuna yo'lga qo'yildi;
- talaba va o'qituvchilar uchun ilmiy-axborot savodxonligi bo'yicha treninglar tashkil etildi.

Natijada:

- professor-o'qituvchilarning xalqaro jurnallarda maqola chop etish faolligi oshdi;
- talabalar ilmiy to'garaklar faoliyati faollashdi;
- bitiruv malakaviy ishlar va magistrlik dissertatsiyalari sifati yaxshilandi.

Kutubxona fondi hajmi dinamikasi

il	Bosma adabiyotlar (dona)	Elektron resurslar (dona)	Jami fond
020	210 000	8500	218 500
021	218 000	9000	230 000
022	225 000	10000	243 500
023	233 000	11 000	259 000
024	240 000	14 000	275 000
025	247 000	19 000	288 000

Tahlillar shuni ko'rsatadiki:

- 6 yil davomida umumiy fond **35% ga oshgan**.
- Elektron resurslar 8 500 tadan 19 000 taga yetib, **5,6 barobarga oshgan**.
- 2020-yilda raqamli resurslar ulushi 3,8% bo'lgan bo'lsa, 2025-yilda 16,3% ga yetgan.

- 2025-yilda raqamlashtirish jarayoni yanada jadallashgani kuzatiladi.

3. Raqamli kutubxona va ilmiy samaradorlik.

Raqamli kutubxona tizimi quyidagi ustunliklarni beradi:

1. Axborotga tezkor kirish
2. Ilmiy manbalarni solishtirish imkoniyati
3. Iqtiboslik va plagiat nazorati tizimlari
4. Masofaviy tadqiqot olib borish imkoniyati

Axborot resurslarining ochiqligi va tizimlashtirilganligi ilmiy izlanish vaqtini qisqartiradi hamda tadqiqot sifatini oshiradi. Bu esa universitetning ilmiy reyting ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

4 Muammolar va takliflar.

Tahlil jarayonida quyidagi muammolar aniqlandi:

- ayrim xorijiy bazalarga to‘liq kirish imkoniyatining cheklanganligi;
- talabalarning ilmiy axborotdan foydalanish ko‘nikmalarining yetarli emasligi;
- fondni muntazam yangilash zaruriyati.

Takliflar:

- xalqaro ilmiy bazalarga obunani kengaytirish;
- ilmiy-axborot madaniyatini oshirish bo‘yicha maxsus kurslar joriy etish;
- elektron repozitoriy tizimini rivojlantirish;
- kutubxonani ilmiy konsalting markazi sifatida rivojlantirish.

Xulosa.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, kutubxona resurslari oliy ta‘lim muassasasining ilmiy salohiyatini oshirishda strategik ahamiyatga ega. NamDU kutubxonasi misolida ko‘rish mumkinki, zamonaviy axborot-resurs bazasi professor-o‘qituvchilar va talabalarning ilmiy faolligini sezilarli darajada oshiradi.

Kelgusida kutubxona infratuzilmasini yanada raqamlashtirish, xalqaro ilmiy bazalar bilan integratsiyani kuchaytirish va ilmiy axborotdan foydalanish kompetensiyalarini rivojlantirish universitetning ilmiy reytingini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktabrdagi PF-6097-son Farmoni. *“Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”*.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. *“O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”*.
3. Abdukarimov H., Xodjayev B. Axborot-kutubxona faoliyati asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 256 b.
4. Yo‘ldoshev Sh. Oliy ta‘limda axborot resurslaridan foydalanish samaradorligi. – Toshkent: Innovatsiya, 2022. – 184 b.
5. Borgman C. L. Scholarship in the Digital Age: Information, Infrastructure, and the Internet. – Cambridge, MA: MIT Press, 2010.
6. Tenopir C., King D. W. Communication Patterns of Engineers. – Wiley, 2004.
7. Lynch C. A. Institutional Repositories: Essential Infrastructure for Scholarship in the Digital Age // *Portal: Libraries and the Academy*. – 2003. – Vol. 3(2). – pp. 327–336.
8. Scopus Preview. Elsevier. Available at: <https://www.scopus.com>
9. Web of Science Core Collection. Clarivate Analytics. Available at: <https://www.webofscience.com>
10. Namangan davlat universiteti rasmiy veb-sayti. – <https://namdu.uz>